

INUNDATIEGEBIED VAN SCHIELAND IN 1944

DOOR IR W. N. VAN NOOTEN

BEGIN Maart 1944 kwamen bij Schieland's bestuur de eerste berichten binnen over het in eenige polders maken van kaden om het water te keeren, dat de Duitschers van plan waren in te laten ter inundatie van een deel van Schielands gebied.

Met deze inundatie beoogden de Duitschers een verdedigingsgordel te maken om Rotterdam en voorts een linie aan te leggen, zich uitstrekkende van Rotterdam in noordelijke richting naar Amsterdam, ongeveer evenwijdig aan de Noordzeekust. De inundatiegordel om Rotterdam begon, voor wat Schieland betreft, bij Kralingscheveer. Over een breedte van ongeveer 500 m strekte deze inundatie zich uit langs den Hollandschen IJssel tot aan het gehucht Kortenoord, gelegen onder de gemeente Nieuwerkerk a/d IJssel. Door deze inundatie werden getroffen de Gecombineerde polders in Capelle op d'IJssel, de polder Esse, Gansdorp en Blaardorp en de Kortland en Kleinpolder. Nabij Kortenoord week de inundatie van den Hollandschen IJssel af en ging in noordwestelijke richting verder tot de Ringvaart van den Zuidplaspolder, daarbij een gedeelte van dien polder trefende.

Bij laatst genoemd punt sloot de inundatie aan bij den Eendrachtspolder, die voor een groot deel onder water werd gezet. Deze polder vormde het knooppunt van den gordel om Rotterdam en van de strook loopende in de richting Amsterdam.

Bespreken wij verder eerst de inundatie om Rotterdam, dan werd van den Eendrachtspolder af een gedeelte van het Waterschap Bleiswijk c.a. onder water gezet n.l. het grootste gedeelte van de z.g. vierde bemaling, gelegen bewesten den Eendrachtspolder en bewesten de Rotte. Verder westwaarts werd een klein gedeelte van den polder Schiebroek, nabij de Adrianalaan, onder water gezet tot de landscheiding tusschen Schieland en Delfland. Van dit punt af ging de verdedigingsgordel om Rotterdam voort tot in Delfland. Ook bezuiden Rotterdam werd een inundatiegebied gemaakt.

Van het hiervoren genoemde knooppunt in den Eendrachtspolder werden de noordelijk gelegen Tweemanspolder praktisch geheel en de polder De Wilde Veenen gedeeltelijk onder water gezet. Dit was een deel van de verdedigingslinie Rotterdam-Amsterdam evenwijdig aan de kustlijn.

Op een bijbehorend kaartje van Schieland zijn de verschillende inundatiegebieden aangegeven.

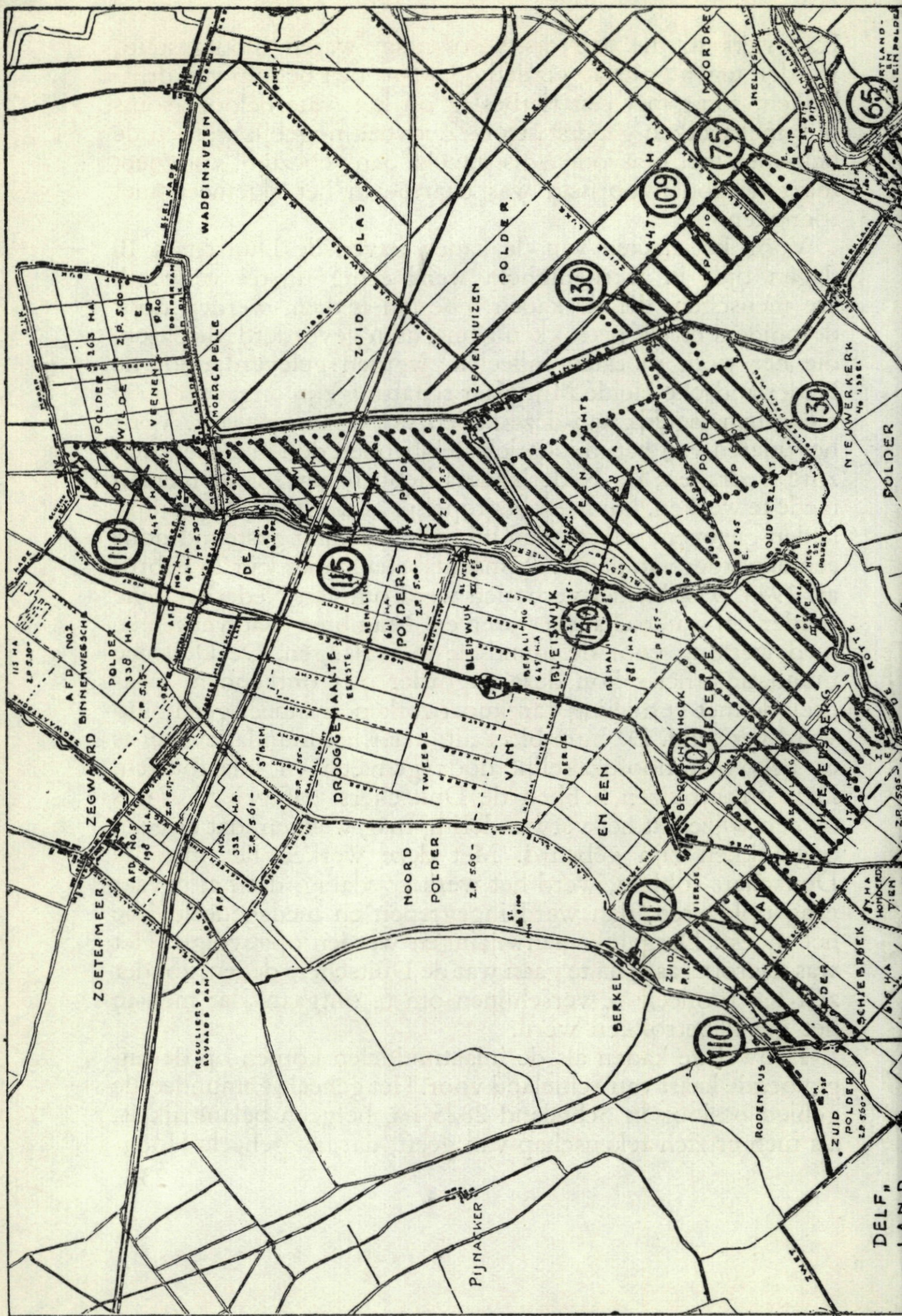
Het inundatiewater werd door kaden gekeerd, welke in hoofdzaak werden gemaakt door de betrokken polders, ook de gemeente Rotterdam maakte een kade, n.l. het gedeelte benoorden de v.m. gemeente Hillegersberg. De vraag komt naar voren, of het wel geoorloofd was medewerking te verleenen tot het maken dezer kaden en of het niet beter zou zijn geweest de Duitschers zelf te laten maken hetgeen voor de inundatie noodzakelijk was. Dit punt werd destijds uitvoerig overwogen. Daarbij werd gelet op het feit, dat de Duitschers geen belang bij de kaden hadden, maar alleen bij de inundaties. Deze kaden gaven de mogelijkheid de inundaties te beperken; werden zij niet gemaakt, dan zouden de Duitschers veel grootere gebieden onder water hebben gezet b.v. heele polders, zoodanig, dat de grensgebieden zouden worden gevormd door aanwezige polderkaden of dijken. Het eigen belang bracht dus mede kaden te maken om zooveel mogelijk bouwland beschikbaar te houden en om woongebied te beschermen. Enkele landbouwers gingen er toe over, rondom hun hofsteden kaden aan te leggen om erf en woning droog te houden. De vereischte profielen dezer kaden werden niet door de Duitschers aangegeven, zij deelden niet mede hoe hoog het inundatiewater zou komen te staan.

Veel tijd voor het maken van al deze kaden was er niet, transportmiddelen ontbraken, zoodat de benoodigde grond nabij de kaden uit het land werd gestoken. Hierdoor ontstonden kaden van verschillende kwaliteit, sommige waren uit klei samengesteld als het een kleipolder betrof, sommige uit veen als het een veenpolder was. De kaden in den Zuidplaspolder waren uit enkel veen samengesteld, waardoor voor de stabiliteit en de waterdichtheid nogal gevreesd werd.

Kadevakken, die aan de westwinden waren blootgesteld, werden tegen golfslag verdedigd, soms met behulp van drijfbalken, soms met een rietbeslag op het waterbeloop, soms ook met pakken geperst stroo. Zooveel mogelijk werden de beloopden met graszoden, als stapelzoden gebezigd, voorzien, maar de zodenvoorraad was daartoe in het algemeen niet toereikend.

Voor het maken van de kaden gaven de Duitschers 10 dagen tijd; in werkelijkheid werd eenig uitstel verleend. De menschen, die de kaden moesten maken, werden door de polders en de betrokken gemeenten gevorderd; de bazen, die het werk moesten indeelen, werden geleverd door de Nederlandsche Heide Mij. Naar schatting zijn ongeveer 3000 menschen tegelijk aan deze kaden werkzaam geweest. Voor het inlaten van het inundatiewater hebben de Duitschers zelf zorg gedragen; de Nederlanders hebben geweigerd hieraan mede te werken. Dit heeft begrijpelijk aanleiding tot moeilijkheden gegeven; wij werden bij onze houding gesteund door een dagorder van den Wehrmachtsbefehlhaber van 26 Februari 1944, waarbij het verboden werd om van Nederlandsche polder- en waterschapsbesturen en -beambten daadwerkelijke medewerking voor de inundatie te verlangen. De Deutsche inundatie-officier kon deze dagorder niet ontkennen, maar dreigde met vernieling van kunstwerken, wanneer geen hulp werd verleend. De hulp bleef uit, maar het inundatiewater is er gekomen hoofdzakelijk door gemalen en inlaatbuizen. Deze inlaatbuizen hebben de Duitschers zelf gelegd, soms op een wijze dat het verwondering mag wekken, dat er geen ongelukken zijn gebeurd. Met deze werken liet men de Duitschers tobben; werd het werk zoodanig, dat het gevaar ging opleveren, dan werd ingegrepen en medegedeeld hoe het moest. Dergelijke aanwijzingen werden opgevolgd. Het was daarom zaak, na te gaan wat de Duitschers deden, zonder zelf ten tooneele te verschijnen om te ontgaan, dat men in het geval betrokken werd.

Zoowel de kaden als de inlaatmiddelen komen op de bijgevoegde kaart van Schieland voor. Het geheele geïnundeerde gebied besloeg in Schieland 2825 ha, hetgeen belangrijk is, als men er zich rekenschap van geeft, dat het geheele Hoog-

//// Geïndeerd gebied

..... Inundatiekade

Cijfers in cirkel = Inundatiepeil boven zomerpeil in centimeters

27. Inundatiegebied van Schieland in 1944

heemraadschap 20000 ha groot is. De peilen van de geïnundeerde gebieden staan eveneens op de kaart aangegeven. Zij variëren van 0.65 m tot 1.40 m boven zomerpeil (Z.P.). Dit is dus de hoogte boven het peil van de slooten; op het land kwam het water ongeveer 0.40 à 0.50 m te staan. Eerst werd order gegeven op hooger niveau te inundeeren, doch de Duitschers waren bevreesd, dat watervliegstuigen zouden kunnen neerstrijken. Daarvoor moesten de peilen worden verlaagd tot dat het land flink dras kwam te staan. De inundatiegebieden doorsneden de polders op zoodanige wijze, dat sommige deelen werden afgesloten en dientengevolge niet konden ontwateren. Daardoor was het noodzakelijk tegelijk met het maken van de kaden hulpgemalen te stichten. Niet alleen het regenwater maar ook het kwelwater door de kaden diende door deze hulpgemalen te worden afgevoerd. Veelal werd dit overtollige water op het inundatiegebied geloosd. In enkele gevallen kon worden volstaan de bemaling te doen geschieden door een gemaal van een aangrenzenden polder.

De kaden hebben zich over het algemeen goed gehouden, bij den Zuidplaspolder traden enkele malen doorbraken op, die vrij spoedig konden worden hersteld en die geen belangrijke schade teweegbrachten. De groote plassen hebben veel wilde eenden tot zich getrokken, die jammer genoeg niet te schieten waren, omdat de jachtgeweren ontbraken. Bovendien viel het niet mee om eenmaal neergeschoten eenden in deze plassen te bereiken, omdat zij zelfs voor kleine bootjes onbevaarbaar waren.

Voor het instandhouden der kaden werden kadewachten aangesteld, die geregeld deze kaden te voet controleerden en kleine ongerechtigheden zelf direct verhielpen. Werden belangrijke gebreken ontdekt, dan kwam een ploeg volk er aan te pas.

Alle kosten deze inundatie betreffende zullen door het Rijk worden betaald of zijn reeds betaald. Toen de oorlog in Mei 1945 voorbij was, zijn de belanghebbenden er direct toe overgegaan het inundatiewater weg te malen, om het land in den zomer voor cultures beschikbaar te hebben. Dit uitmalen van het water was na ongeveer 30 dagen ten einde;

kleinere gebieden waren reeds eerder van den waterlast bevrijd. De polder De Wilde Veenen was het eerste droog. Daarna is men begonnen met het slechten van de kaden en het in orde brengen van de verschillende watergangen, om de goede ontwatering van het land mogelijk te maken. Ook de polderwegen moesten worden hersteld en de hulpgemalen konden worden gesloopt. Sommige landerijen hebben van het water veel geleden, vooral het weiland; in het algemeen echter is de schade, door het water veroorzaakt, niet tegengevallen. De drainage van het land heeft niet veel geleden. De opruimingswerken vonden plaats door of op kosten van de Stichting Landbouwherstel. Deze inundaties hebben aan de ingelanden, grondeigenaren en pachters veel schade berokkend; het land werd onbruikbaar, woningen en kassen werden door het water geheel of gedeeltelijk vernield en dit alles juist in een tijd van voedselschaarschte en materiaalgebrek. De opruimingswerken zijn vlot verlopen en eind 1945 was er, althans voor een buitenstaander, van de aangebrachte schade niet veel meer te ontdekken.

17DE EEUWSCH COMMUNISME

In Januari 1657 soo is alhier in Rotterdam bemerkt, datter een nieuwe secte was ontstaan, die men Quakers noemden; hare principaelste hoofd en waren een koeckebacker, een wittehoutwerker ende een schoppemaker met nog eenige andere onvermogende. Zij soud en de Rijken geerne wijs hebben gemaect, dat sij de weereld moesten verlaten ende den armen alle hare goederen gemeen maken. Deze Quakers bedreven vele sotte klugten en waren op verscheijde plaetsen publycq bij malkanderen, daer veel vant Graau haer bij voegden, die geerne hadden gesien, dat alle goederen gemeen hadden geweest. Dog dit werk van de heeren der stad Rotterdam wel ingesien sijnde, dat met groot gevaer van oproer was gemengt, hebben van dese principaelste die de straten publycq ontrusteden seven of agt bij de kop doen vatten en in het Dulhuys geset en na sommige weken braken sij uyt en sijn met een ladder over de muur geklommen en alsoo weg geloopten.

Uit een beschrijving der stadt
Rotterdam in h.s., fol. 171.